

Båltale Sankt Hans aften 23. juni 2007 i Sønder Tranders

Tak for at have inviteret formanden for Lokalhistorisk Forening til at holde årets båltale i aften, jeg ved ikke, hvor mange år der har været holdt båltale i Sønder Tranders men det er en udmærket tradition. Vi har i Danmark mange traditioner som er med til at gøre os til danske og traditionen på denne midsommeraften med at samles om en stak tørre pinde, som vi om lidt sætter ild til og futter af, er da eller ingen undtagelse. Førhen skete Sankt Hans afbrændingerne som regel på højtliggende steder, så ilden kunne ses viden om, og derved skræmme ondskab og hekseri bort. Jeg ved ikke om man nogensinde her i Sønder Tranders har brændt bål af oppe på bakkerne til Sankt Hans, men det har man nu nok. Men jeg er temmelig sikker på, at sidst i marts 1848 da var der blus på bakkerne. Man tændte bål når der var ufred under opsejling og det må man sige der var i de dage ved månedsskiftet marts/april 1848, for da var de løsladte slaver fra fængslet i Rendsburg var på vej op igennem Jylland under stor hærgen og ondskab. Den begivenhed blev senere kaldt for de jyske slaveoprør.

Det kunne nok få alle mand af huse, når et sådan rygte nåede den fredelige Sønder Tranders og ved at tænde bål på bakkerne kunne man signalere til nabosognene at man skulle være på vagt. Rygterne gik på at Svenstrup stod i brand og inden længe ville de vilde slaver også kunne være i Sønder Tranders! Meldingen kom også til kroejeren, dyrlæge Schnittger der var en foretagsom og spændende mand, der for resten også havde et større Tivoli på skråningen bag kroen. I en fart fik han gjort sin hest, en brunblisset hoppe, klar og med sin drabelige lange sabel langs sin side, susede han af sted i fuld galop til Svenstrup for at få et indtryk af den truende situation. Men der var ingen brand i Svenstrup, man var opstemte, men må have fået besked om at det var falsk alarm, der var ingen slaver, der hærgede, myrdede og brændte byer af, og så red Schnittger tilbage for at berolige de bekymrede borgere i Sønder Tranders. Og så har de nok slukket bålet på bakken.

Denne beslutsomme og gode tjeneste, Schnittger gjorde for byen, får mig til at tænke på et velgørende brev. For nøjagtig for 200 år siden modtog sognepræsten i Sønder Tranders et brev, afsendt fra Gromelle ved Avignon i det sydlige Frankrig. Det var et gavebrev, der fik stor betydning for de fattige i sognet. Brevet var fra søkaptajn, kammerherre og godsejer Adeler og modtageren var præsten i byen, Andreas Meden. Præsten havde et par år forinden været drivkraft bag en forbedring af forholdene for de fattige i sognet og her stod han nu med et brev, skrevet helt nede i Sydfrankrig fra godsejer Adeler, ejer af Sohngaardsholm og indtil for få år siden ved udskiftningen, også ejer af hele Sønder Tranders sogn, næsten da. I brevet skænkede han et hus til de fattige i sognet og således fik Sønder Tranders en fattiggård, som også blev tiltænkt at skulle være arbejdsanstalt. I huset boede til leje, før salget, en anden spændende person, nemlig pibemager Christian Bruun. Han havde i 1775 oprettet kridtpibefabrik, "Bruunsted" i Gistrup syd for Aalborg. Han blev gammel, han indrykkede egenhændig en dødsannonce i Aalborg Stiftstidende for hans hustru, der døde 77 år gammel; da var han selv 104 år! Da han døde i 1852, var han 106 1/4 år gammel; han er formentlig den længstlevende himmerbo, som kan påvises. Hans svigersøn, Martin Bach, fortsatte pibefabrikationen i Sønder Tranders, hos Idæus Winther, der hvor Søren Svendsen nu bor, nu om dage.

Nå, det var lidt historie, der er masser at øse af, den har ligesom været i mange år.

Når I går herfra i aften, læg så mærke til om der er dug på græsset, for på denne aften er duggen sundhedsbringende, så I må sikre jer at I får nogle dråber med hjem. Hvis der da i det hele taget falder dug i aften, ellers er vi borgere i sognet ganske ilde stedte og man kan ikke vide hvilken trolddom der vil blomstre i nattens løb. Det kan man dog råde bod på ved at indsamle nogle friske skud af planten Sankthansurt og derhjemme indskyde dem i revner og sprækker på huset. Danner de derefter skud og kommer i gang med at vokse, er ens lykke gjort og man må skynde sig hen i kiosken og udfylde en Lotto kupon.

Lad os så nyde bålet - tak for i aften

Finn Jelstrup, Gug-Sønder Tranders Lokalhistoriske Forening.